DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v2.84
CZU: 339.5.012.435+339.5.012.42

THE DILEMMA OF PROTECTIONISM VERSUS TRADE LIBERALIZATION IN SMALL ECONOMIES

DILEMA PROTECȚIONISMULUI VERSUS LIBERALIZAREA COMERȚULUI ÎN ECONOMIILE MICI

CARABADJAC Maria, studentă, specialitatea: EMREI
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: maria.carabadjac@ase.md

Abstract. *This study examines the dilemma between protectionism and trade liberalization in small economies characterized by high external vulnerability and structural constraints such as limited domestic markets and import dependence. It compares the effects of both trade policy approaches on economic growth, competitiveness, employment, and macroeconomic stability. Based on documentary analysis of World Bank, IMF, and WTO sources, as well as relevant economic literature, the research finds that protectionism can support domestic industries in the short term, while trade liberalization enhances productivity and global integration. However, both policies involve trade-offs depending on national economic conditions. The study concludes that the most effective approach for small economies is a flexible combination of protectionist and liberalization measures.*
Keywords: *protectionism, trade liberalization, small economies, trade policy, international trade, economic development, competitiveness, global integration.*
JEL CLASSIFICATION: F13, F14, F15, O24

INTRODUCERE

Literatura economică evidențiază dezbaterea clasică dintre protecționism și liberalizarea comerțului, fiind fundamentată de teoriile comerțului internațional dezvoltate de Adam Smith și David Ricardo. Teoria avantajului comparativ susține liberalizarea comerțului ca factor de creștere a eficienței și bunăstării economice, în timp ce abordările moderne recunosc existența unor situații în care intervenția statului poate fi justificată, în special în economiile mici și vulnerabile. Studii recente ale Băncii Mondiale, Fondului Monetar Internațional și Organizației Mondiale a Comerțului evidențiază faptul că economiile mici depind semnificativ de comerțul internațional, ceea ce le face sensibile la șocuri externe, dar și capabile să beneficieze de integrarea în pieţele globale. Literatura de specialitate subliniază că protecționismul poate sprijini industriile emergente, însă pe termen lung poate reduce competitivitatea și inovația.

CONȚINUTUL

1.DEPENDENȚA ECONOMIILOR MICI DE COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Economiile mici se caracterizează printr-un grad ridicat de integrare în comerțul internațional, determinat de dimensiunea limitată a pieței interne, diversificarea redusă a structurii productive și dependența semnificativă de importuri de bunuri esențiale, materii prime și tehnologii. În acest context, comerțul exterior reprezintă un factor central al creșterii economice, al ocupării forței de muncă și al stabilității macroeconomice. Totodată, această deschidere ridicată amplifică expunerea economiilor mici la șocuri externe, fluctuații ale cererii internaționale și dezechilibre ale lanțurilor globale de aprovizionare. Din acest motiv, analiza gradului de dependență de comerțul internațional este esențială pentru fundamentarea politicilor comerciale și pentru înțelegerea echilibrului dintre protecționism și liberalizare.

Tabel 1. Indicatori ai dependenței economiilor mici de comerțul internațional

Indicator	Descriere	Impact economic	Nivel de risc
Ponderea exporturilor în PIB	Gradul de dependență de pieţele externe	Creștere economică dependentă de cererea externă	Ridicat (>40%)
Ponderea importurilor în PIB	Dependența de bunuri și tehnologii externe	Vulnerabilitate la prețuri și întreruperi de aprovizionare	Ridicat (>45%)
Gradul de deschidere economică	Integrarea totală în comerțul internațional	Expunere la șocuri externe și volatilitate globală	Foarte ridicat (>80%)
Concentrarea geografică a comerțului	Dependența de principalii parteneri comerciali	Risc de dezechilibru în crize regionale	Ridicat (>50% în top 3 parteneri)
Volatilitatea comerțului extern	Sensibilitatea la fluctuații globale	Instabilitate macroeconomică și fiscală	Ridicat (±10% variație anuală)

Sursa: Elaborat de către autor pe baza datelor Băncii Mondiale, FMI și OMC.

Indicatorii arată că economiile mici sunt puternic dependente de comerțul internațional, ceea ce aduce atât creștere, cât și vulnerabilitate la șocuri externe. Gradul ridicat de deschidere și concentrarea comerțului amplifică riscurile în criză. Prin urmare, este necesar un echilibru între liberalizare și protecție selectivă.

2. MOTIVELE ADOPTĂRII POLITICILOR PROTECȚIONISTE ÎN ECONOMIILE MICI

Economiile mici aplică protecționismul pentru a reduce vulnerabilitatea la comerțul internațional (World Bank, 2024; WTO, 2023). Principalul motiv este protejarea industriilor și a locurilor de muncă, în special în sectoarele emergente. De asemenea, se urmărește reducerea dependenței de importuri, mai ales în domenii strategice precum energia și alimentația. În perioade de criză, protecționismul este utilizat ca măsură temporară pentru stabilizarea economiei și protejarea sectoarelor critice (IMF, 2022).

3. AVANTAJELE ȘI LIMITELE PROTECȚIONISMULUI PENTRU ECONOMIILE MICI

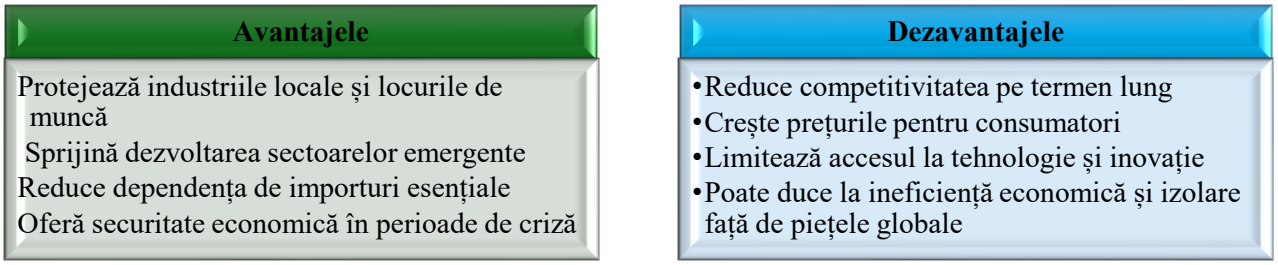

Figura 1. Avantajele și limitele protecționismului în economiile mici

Sursă: *Tabel elaborat de autor pe baza datelor și analizelor Băncii Mondiale, FMI, FAO și Money.ro.*

Datele arată că protecționismul oferă beneficii imediate pentru economiile mici, în special prin protejarea sectoarelor interne și a ocupării forței de muncă. Totuși, aceste avantaje sunt însoțite de costuri structurale pe termen lung, legate de reducerea competitivității și a integrării în economia globală.

4. NECESITATEA LIBERALIZĂRII COMERȚULUI PENTRU ECONOMIILE MICI

Liberalizarea comerțului reprezintă un factor esențial în dezvoltarea economiilor mici, oferind oportunități de extindere pe pieţele externe, creștere a competitivității și integrare în economia globală. Datorită dimensiunii reduse a pieței interne și a dependenței de fluxurile comerciale externe, aceste economii sunt puternic influențate de dinamica comerțului internațional.

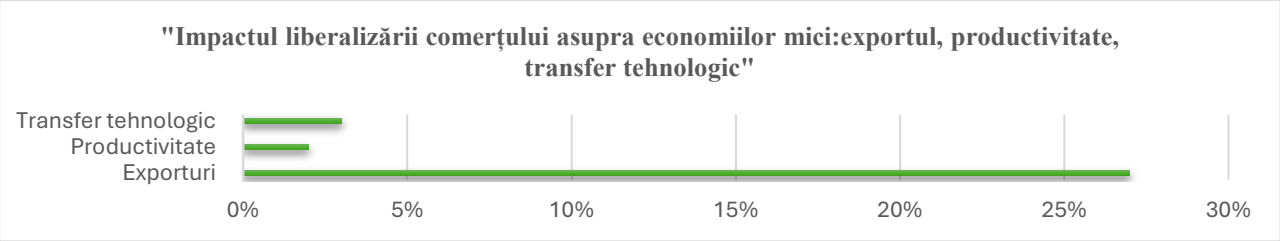

Figura 2. Impactul liberalizării comerțului asupra economiilor mici: exporturi, productivitate și transfer tehnologic

Sursă: *Grafic este realizat de autor, pe baza datelor și analizelor Băncii Mondiale, IMF, UNCTAD și DCFTA Moldova – UE (2022–2024).*

Figura 2 evidențiază impactul liberalizării comerțului asupra economiilor mici, manifestat prin creșterea exporturilor, sporirea productivității și accelerarea transferului tehnologic. Aceste efecte trebuie analizate în contextul rezilienței economice, definită ca capacitatea unui sistem economic de a-și menține funcțiile esențiale în condiții de șocuri externe. În cadrul „prismei comerciale", reziliența este operaționalizată prin indicatori complementari, precum SSR și IDR pentru disponibilitate și stabilitate, RCA pentru competitivitatea structurală și REER pentru expunerea externă și performanța economică (Stratan et al., 2025). Din această perspectivă, importurile contribuie la echilibrarea cererii interne și la asigurarea continuității aprovizionării, însă pot genera vulnerabilitate la fluctuațiile prețurilor internaționale și ale cursului de schimb. Gradul de concentrare a importurilor și dependența de surse externe amplifică transmiterea șocurilor externe, ceea ce face necesară diversificarea furnizorilor (Dodu-Gugea et al., 2025). Pe de altă parte, exporturile reprezintă un mecanism important de consolidare a rezilienței economice, prin generarea de venituri valutare, stimularea investițiilor și favorizarea modernizării tehnologice. Integrarea în piețele internaționale contribuie, de asemenea, la creșterea productivității și la îmbunătățirea calității produselor (Stratan et al., 2025). În ansamblu, liberalizarea comerțului trebuie înțeleasă ca un proces cu efecte duale, care sprijină dezvoltarea economică, dar crește simultan expunerea la șocuri externe. Această dualitate justifică utilizarea integrată a indicatorilor prismei comerciale pentru evaluarea impactului asupra economiilor mici.

5. RISCURILE LIBERALIZĂRII COMERCIALE NECONTROLATE

Liberalizarea comerțului poate genera riscuri semnificative pentru economiile mici în absența unor politici de ajustare (World Bank, 2024; WTO, 2023). Un prim risc este declinul industriilor interne necompetitive, afectate de concurența externă și pierderea cotelor de piață. Un al doilea risc îl constituie creșterea șomajului structural, determinat de relocarea producției către economii cu costuri mai mici. Analizele OECD privind NAFTA evidențiază efecte importante asupra sectorului manufacturier și ocupării forței de muncă (OECD, 2019). Un al treilea risc este dezechilibrul comercial, atunci când importurile cresc mai rapid decât exporturile, generând presiuni asupra balanței de plăți și stabilității macroeconomice (International Monetary Fund, 2022). În ansamblu, liberalizarea necontrolată amplifică vulnerabilitățile economiilor mici, justificând politici comerciale graduale și adaptate.

6. ROLUL ACORDURILOR COMERCIALE INTERNAȚIONALE ÎN ECONOMIILE MICI

Rolul acordurilor comerciale internaționale în economiile mici poate fi sintetizat prin următoarele dimensiuni principale:

Tabelul 2. Rolul acordurilor comerciale internaționale în economiile mici

Dimensiune	Efect principal	Exemplu
Acces la piețe	Creșterea exporturilor	DCFTA Moldova–UE
Integrare globală	Participare în lanțuri valorice	WTO, acorduri multilaterale
Stabilitate instituțională	Reguli comerciale predictibile	IMF, WTO
Transfer tehnologic	Creșterea productivității	NAFTA / USMCA

Sursă: *Realizat de către autor, pe baza datelor și analizelor Băncii Mondiale (World Bank, 2024), IMF (International Monetary Fund, 2016), UNCTAD (2023) și exemplelor de acorduri comerciale internaționale, precum DCFTA Moldova–UE și NAFTA/USMCA.*

Analiza evidențiază că acordurile comerciale internaționale contribuie direct la extinderea accesului pe piețe, creșterea exporturilor și integrarea economiilor mici în lanțurile globale de valoare. În același timp, acestea consolidează stabilitatea instituțională prin reguli comerciale previzibile. Efectul cumulat este accelerarea modernizării economice și creșterea competitivității externe.

7. POLITICI COMERCIALE MIXTE: ECHILIBRUL DINTRE PROTECȚIONISM ȘI LIBERALIZARE

Literatura de specialitate evidențiază că economiile mici obțin performanțe superioare prin politici comerciale mixte, care combină protecția temporară a sectoarelor emergente cu liberalizarea graduală a comerțului (World Bank, 2023; UNCTAD, 2023). Datele World Bank arată că protecția selectivă poate susține industriile infant, însă efectele pozitive apar doar dacă măsurile sunt limitate în timp și condiționate de creșterea eficienței. În absența acestor condiții, protecționismul generează ineficiențe și dependență instituțională. În paralel, UNCTAD (2023) confirmă că economiile mici integrate în lanțuri globale de valoare prin liberalizare graduală înregistrează creșteri mai ridicate ale exporturilor și productivității, datorită accesului la tehnologie și investiții străine directe. OECD (2022) subliniază că eficiența modelului mixt depinde de calitatea instituțiilor: guvernanța slabă transformă protecția în distorsiune, în timp ce instituțiile eficiente o convertesc în instrument de dezvoltare structurală. Rezultatele indică faptul că modelul optim pentru economiile mici este unul adaptiv, nu absolut — combinând liberalizarea progresivă cu intervenția selectivă.

8. IMPACTUL CRIZELOR ȘI ABORDĂRI ALE POLITICII COMERCIALE ÎN ECONOMIILE MICI

Perioada crizelor economice globale determină ajustări ciclice ale politicilor comerciale în economiile mici, prin alternarea între protecționism și liberalizare (World Bank, 2009; IMF, 2022). În perioada crizelor financiare 2008–2009 și pandemia COVID-19, statele au recurs la măsuri temporare de protecție pentru stabilizarea ocupării și securitatea lanțurilor de aprovizionare (World Bank, 2010; UNCTAD, 2020). În același timp, tensiunile geopolitice recente au accelerat diversificarea partenerilor comerciali, fără abandonarea integrării globale, ci prin reducerea dependențelor strategice (IMF, 2022). Diferențele de strategie între economii mici confirmă absența unui model unic: state precum Singapore și Estonia au mizat pe deschidere și integrare în lanțuri globale de valoare, în timp ce economii precum Moldova au aplicat protecție selectivă în sectoare strategice (World Bank, 2022; UNCTAD, 2020). Analiza comparativă indică faptul că liberalizarea generează competitivitate pe termen lung, iar protecționismul oferă stabilizare pe termen scurt, rezultând că modelul optim este unul mixt și adaptiv (World Bank, 2023; IMF, 2022).

CONCLUZIE

Dilema protecționism–liberalizare în economiile mici este determinată de nivelul de vulnerabilitate structurală și gradul de integrare în comerțul internațional. Protecționismul oferă stabilizare pe termen scurt, însă poate reduce eficiența și competitivitatea. Liberalizarea susține creșterea economică și integrarea globală, dar amplifică expunerea la șocuri externe. Rezultatele indică faptul că modelul optim este unul mixt, bazat pe protecție selectivă și liberalizare graduală, adaptat contextului economic național.

REFERINȚE

1. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). *Comerțul internațional cu mărfuri – iunie 2025*. Available at: https://statistica.gov.md/ro/comertul-international-cu-marfuri-al-republicii-moldova-in-luna-9539_61930.html
2. DCFTA Moldova. (2025). *DCFTA are un impact pozitiv asupra exporturilor*. Available at: https://dcfta.md/get-moldova-dcfta-are-un-impact-pozitiv-asupra-exporturilor-moldovei-catre-ue
3. European Commission. (n.d.). *EU–Moldova trade relations / DCFTA*. Available at: https://ec.europa.eu
4. Guvernul Republicii Moldova. (2025). *Dinamica integrării economice a regiunii transnistrene*. Available at: https://gov.md/ro/comunicate-de-presa-bpr/dinamica-integrarii-economice-regiunii-transnistrene-republicii-moldova-ue
5. InfoMarket Business Daily. (2024). *UE este principalul partener comercial al Moldovei*. Available at: https://businessdaily.md/ro/commerce/356188
6. Invest Moldova. (2022). *Potencial comercial*. Available at: https://invest.gov.md/potential-comercial/

7. MDED. (2025a). *Republica Moldova va exporta fără taxe mai multe produse în UE*. Available at: https://mded.gov.md/republica-moldova-va-exporta-fara-taxe-cu-zeci-de-mii-de-tone-mai-multe-cirese-prune-mere-si-struguri-in-uniunea-europeana/
8. MDED. (2025b). *Exporturi în UE după aplicarea DCFTA*. Available at: https://mded.gov.md/din-momentul-aplicarii-dcfta-republica-moldova-a-exportat-in-ue-marfuri-in-valoare-de-peste-22-miliarde-usd/
9. MFA. (2026). *Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA)*. Available at: https://mfa.gov.md/ro/content/zona-de-liber-schimb-aprofundat-si-cuprinzator-zlsacdcfta
10. Stratan, A., Lopotenco, V., Lucașenco, E., Staver, L., Toacă, Z., & Dodu-Gugea, L. (2025). *Studiu analitic privind reziliența securității alimentare prin prisma comerțului exterior în Republica Moldova*. ASEM. Available at: https://irek.ase.md/xmlui/handle/123456789/4760

Coordonator științific: DODU-GUGEA Larisa, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: larisa.dodu-gugea@ase.md